

Lausunto Väestönsuojan käyttöönotto ja käyttö -yleisopas VN/18459/2025

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue kiittää mahdollisuudesta antaa lausuntonsa koskien Väestönsuojan käyttöönotto ja käyttö -yleisopasta.

Yleistä

Yleisopas on hyödyllinen ja sen tarve niin valvovan viranomaisen kuin väestönsuojien omistajienkin kannalta on ollut ilmeinen. Yleisopas kuvaa yleisellä tasolla tärkeimmät väestönsuojien käyttöönottoon ja käyttöön liittyvät piirteet ja avaa jokaista aihetta kansantajuisesti. Yleiseltä ilmeeltään yleisopas kaipaa kuitenkin vielä korjauksia, sillä teksti sisältää useita kirjoitusvirheitä sekä toistoa ja epäselvyyksiä (esim. sivut 12 ja 17, kaavio sivulla 13). Luonnosversiosta puuttui myös suurin osa yleisoppaan kuvista.

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue näkee, että kaikki Omatoiminen varautuminen poikkeusoloihin -hankkeen aikana tuotetut ohjeet olisi tullut laittaa lausunnoille samanaikaisesti. Yksittäin lausuttuina ohjekokonaisuuden eheyttä ja niiden välisen yhteyden selkeyttä on vaikea arvioida.

Yleisoppaan yleisluontoisen luonteen vuoksi erityisesti hyvinvointialueen pelastusviranomaisen haluaa nostaa keskusteluun yleisoppaan tuoman uuden hyödyn. Nykyinen Suomen Pelastusalan Keskusjärjestön opas vastaa ohjeen sisältöä, antaa konkreettisia esimerkkejä ja on selkeästi kuvitettu, joten mitä uutta tietoa ja hyötyä yleisopas tuo käyttöönottosuunnitelman laatijalle?

Hyvinvointialueen pelastusviranomaisen haluaa korostaa, että yleisopas olisi suuresti hyötynyt liitteeksi laaditusta suunnitelmapohjasta. Soveltuva suunnitelmapohja on tarpeellinen niin väestönsuojien omistajien kuin viranomaistenkin puolesta, ja sen laatimatta jättäminen valtakunnallisen yleisoppaan yhteydessä heikentää oppaan hyödynnettävyyttä suuresti. Valtakunnallisen suunnitelmapohjan puuttuessa tulee varmasti paikallisia ratkaisuja, jotka sitten taas eivät välttämättä ole yhtenäisiä keskenään.

Luvut

Luku 3.1: Luvun toisen kappaleen toisessa virkkeessä todetaan, että kiinteistökohtaisen väestönsuojan käyttöönoton ja käytön suunnittelusta vastaa rakennuksen (kiinteistön) haltija. Väestönsuojan rakentamisvelvoite kohdistuu rakennuksen omistajalle (pelastuslaki 379/2011 71 §) ja pelastussuunnitelman laadinnasta vastaa rakennuksen haltija (pelastuslaki 379/2011 15 §), eikä kummassakaan velvoitteessa mainita kiinteistön haltijaa. Termejä kiinteistö ja rakennus käytetään tässä yhteydessä synonyyminomaisesti, vaikka kyseessä on eri asiaa tarkoittavat termit.

Luku 3.3: Luvun toisessa kappaleessa todetaan, että väestönsuojan sijainti on julkista tietoa. Hyvinvointialueen pelastusviranomaisen tulkitsee, että väestönsuojan tai -suojien sijaintitietojen julkisuutta ei ole selkeästi linjattu ja tietojen julkisuus voi olla ristiriidassa lain viranomaisten toiminnan julkisuudesta 621/1999 24.1 § kohtien 7 ja/tai 8 kanssa. Tämän kirjaaminen yleisoppaaseen väistämättä vaikuttaa myös hyvinvointialueen pelastusviranomaisten tulkintaan väestönsuojia koskevan sijaintitiedon julkisuudesta.

Luku 5.2: Luvun neljännessä kappaleessa todetaan, että suojautumistilanteessa väestönsuojan ovet suljetaan tiiviisti ja että väestönsuojaan tulee kuitenkin ottaa sisään henkilöitä niin kauan kuin siellä on tilaa, eikä se aiheuta vaaraa muille suojautujille. Tässä kohtaa voisi lisätä maininnan suojaan saapuvan puhdistautumistarpeesta, jos hän on ollut riskissä altistua säteilylle tai kemiallisille aineille.

Luku 7.1: Luvun ensimmäisessä ja neljännessä kappaleessa kuvataan hyvinvointialueen pelastusviranomaisen suorittamaa valvontaa kohteessa. Erityisesti neljännessä kappaleessa todetaan, että valvonnan yhteydessä tarkastetaan, että käyttöönotto- ja käyttösuunnitelma sisältää tarvittavat tiedot väestönsuojan käyttöön ottamiseksi ja käyttämiseksi. Luvun kirjaus sivuuttaa valvontatoiminnan riskiperusteisen ja

pistokoemaisen luonteen, jossa valvonta voi kohdistua muihin hyvinvointialueen pelastusviranomaisen valvottavissa oleviin asioihin ja jättää käyttöönotto- ja käyttösuunnitelma valvomatta. Samassa kappaleessa todetaan, että suunnitelman sisältöä verrataan kohteen todellisiin turvallisuusjärjestelyihin sekä muun muassa väestönsuojan käyttöönottoa ja käyttöä varten tehtyyn materiaaliseen varautumiseen. Kirjattu toteamus on ehdottomalla tavalla muotoiltu ja on siten suoraan hyvinvointialueen pelastusviranomaisen valvontatoimintaa ohjaava. Jos Sisäministeriön tahtotila on ohjata hyvinvointialueen pelastusviranomaisen valvontatoimintaa väestönsuojien käyttöönotto- ja käyttösuunnitelmien osalta, tulisi ohjeistus kirjata muuhun yhteyteen, kun aihetta käsittelevään yleisoppaaseen. Kirjaukset tulisi poistaa yleisoppaasta tai niiden muotoilu tulisi vaihtaa sallimaan tilanteenmukaista vaihtelua hyvinvointialueen pelastusviranomaisen valvontatoiminnassa.